

VI. Videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Almindelige Oplysninger om Universitetets Samlinger.

I Efteraaret 1880 henvendte den belgiske Regering, der var beskæftiget med Indretningen af nye og Omorganisationen af ældre Museer, sig til Udenrigsministeriet med Anmodning om, at erholde detaillerede Oplysninger om de her i Landet, saa vel i som uden for Kjøbenhavn, indrettede Skolemuseer, videnskabelige Museer, industrielle og kunstindustrielle Museer. Gjennem Undervisningsministeriet rettedes i denne Anledning en Anmodning til Konsistorium om at meddele de attraaede Oplysninger for de Universitetet tilhørende Samlingers Vedkommende, ledsagede af Aftryk af de over disse Samlinger affattede Kataloger, for saa vidt saadanne maatte have.

Af de derefter tilvejebragte Oplysninger meddeles her følgende, vedrørende det zoologiske Museum, det mineralogiske Museum, det astronomiske Observatorium og det pathologisk-anatomiske Museum.

a. Det zoologiske Museum.

Det her værende Universitets zoologiske Samlinger af levende og uddøde Dyr have deres Plads i en enkelt Bygning med Undtagelse af det Apparat, som benyttes ved de almindelige zoologiske Forelæsninger, og som er henstillet i et større Værelse tæt ved Siden af Museumsbygningen. Denne er en rektangulær Bygning, som indeslutter en indre, glasdækket Hal; den er delt i Etager, af hvilke den midterste er en Mezzanine, hvoraf den ene Halvdel er anvendt til Arbejdslokaler. Hver Etage indeholder en Række Værelser, som oplyses udvendig fra, og inden for disse lange Gallerier eller Korridorer, som aabne sig ud til Hallen og modtage Lys fra denne, men som desuden gennem Døre staa i Forbindelse med de ydre Værelser.

Det er vedtaget som Regel kun at udstille en Del af det for Haanden værende Stof i Skabe med Glasruder saaledes, at det er tilgængeligt for de studerende ved deres daglige Studier og for det større Publikum, men at holde den øvrige Del af Materialet, rigtignok ordnet og bestemt samt let tilgængeligt til videnskabelig Afbenyttelse, men ikke udstillet til Beskuelse. Det udstillede og det ikke udstillede er imidlertid ikke fordelt i forskellige Lokaler, men holdes tvært imod saa vidt muligt i nærmeste Nærhed af hinanden. Skabene, hvori de udstillede Samlinger befinde sig, ere til den Ende neden til forsynede med lukkede Gjemmer, til Dels Skuffer, til Opbevaring af den ikke udstillede Del. Det er selvforstaaeligt, at inden for de Klasser, hvoraf en stor Del af Materialet maa opbevares i Skuffer, indtager altsaa Skufferækken $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af Skabenes Højde. Ved Forfærdigelsen af Skabene har man ladet det være sig magtpaaliggende at værges sig saa meget som muligt mod Indtrængen af Støv, og Skabsdørene ere med Hensyn hertil, for at de ikke skulle slaa sig for meget, forfærdigede af en anden Træsart (Maghony) end selve Skabene; de ere derhos forsynede med False, som gribe ind i hinanden, og med saakaldte Bascule-Laase. Fremdeles skal man fremhæve, at for at de i Spiritus opstillede Gjenstande kunne være let tilgængelige til Undersøgelse, ere alle Opstillingsglas lukkede med tilsløbne Glaspropper.

Med Hensyn til Fordelingen af de forskjellige Samlinger i Lokalet og deres Opstillingsmaade henvises til »Vejledning for de Besøgende i Museet«.

Sluttelig tilføjes, at da det store Publikum i Følge det oven staaende kan besøge og besøge saa godt som alle Museets Opstillingslokaler, og et Besøg af 2000 à 3000 Mennesker ad Gangen undertiden har fundet Sted (aarlig er Besøget indtil 80,000 Mennesker), har der maattet tages Hensyn til rummelige Gange og Passager om Opstillingsskabene.

b. Det mineralogiske Museum.

Efter at Universitetets mineralogiske Museum har modtaget betydelige Forøgelser, dels ved, at der er optaget deri de mineralogiske Samlinger, der tidligere udgjorde en Del af Kong Chr. VIII.'s partikulære Kabinet og det kgl. Museum i Stormgade, dels ved de i de senere Aar foretagne Indsamlinger, er dets Omfang voxet til over det tredobbelte af, hvad det var, da de nu værende Lokaler toges i Brug. Som Følge deraf klæber der saa mange Mangler ved Museets nu værende Indretning, at en ny Bygning med rummelige Lokaler og hensigtssvarende Opstillinger er paatrængende nødvendig, og det vil derfor ikke kunne nytte at give detaillerede Oplysninger om Samlingernes Anbringelse i Rum, hvoraf den største Del slet ikke ere bestemte til en saadan Anvendelse.

Det Museet tilhørende Materiale, er grupperet saaledes:

1. en mineralogisk Hovedsamling, hvori især er lagt Vægten paa en fyldigere Repræsentation af skandinaviske Mineralier;
2. en almindelig Bjergartssamling;
3. en geografisk-geognostisk Samling, hvori fortrinsvis de palæozoiske, Kridt- og Tertiær- Formationerne ere repræsenterede;
4. den danske geognostiske Samling, hvortil ogsaa regnes de i Bilandene (Færøerne, Island, Grønland og de dansk-vestindiske Øer) forekommende Bjergarter og Forsteninger;
5. en Forelæsningssamling, der tillige benyttes af de studerende som Studie-samling;
6. Doubletsamlingerne og
7. Instrument- og Kortsamlingen samt Haandbibliotheket.

Der haves kun skrevne Kataloger.

c. Det astronomiske Observatorium.

Observatoriets Bibliothek er væsentlig bestemt til Brug for Observatoriets Embedsmænd; i alt Fald eksisterer der ingen Regel for dets Benyttelse af andre. Observatoriets Instrumentsamling bestaar, foruden af de for det meste fast opstillede Arbejdsinstrumenter, af et større Antal mere eller mindre forældede Instrumenter, som spille en betydelig Rolle ved Studiet af Astronomien og dens Historie, men for hvis Opstilling og Fremvisning der ikke er truffet nogen Foranstaltning af blivende Karakter. Saa vel for Bibliotheket som for Instrumentsamlingen eksisterer der haandskrevne Kataloger, men ingen trykte.

I øvrigt bemærkes, at Observatoriet næppe i hele sin Indretning frembyder noget Forhold, som kunde fortjene at komme i Betragtning i denne Henseende.

d. Det pathologisk-anatomiske Museum

Museet er bestemt til dels at staa i Examens-Undervisningens Tjeneste ved at afgive saadanne Præparater, der ere nødvendige ved den demonstrative Undervisning, dels at tjene speciellere pathologisk-anatomiske Undersøgelser og Studier ved at levere et til saadanne brugbart Materiale.

For paa den bekvemteste Maade at fyldestgjøre disse to forskjellige Opgaver har man i Lighed med, hvad der hyppig findes gennemført ved analoge større Samlinger, inddelt Samlingen i to Hovedafdelinger: a) en Forelæsningssamling og b) Hovedmuseet.

a) I Forelæsningssamlingen, der er udsondret i et Par mindre Lokalteter, som ere beliggende nærmere ved Forelæsningssalen end Museets Hovedlokale, har man samlet en saa vidt mulig fuldstændig Række af saadanne Præparater, der paa en særlig typisk eller i andre Henseender instruktiv Maade kunne oplyse de forskjellige pathologisk-anatomiske Forandringer. Den skal imidlertid kun omfatte saadanne pathologisk-anatomiske Tilstande, der med Nytte kunne demonstreres for Begyndere paa konserverede Præparater, ikke saadanne, der tabe deres makroskopiske karakteristiske Udseende og Beskaffenhed ved Opbevaring i konserverende eller hærdende Vædsker eller ved at tørres eller paa anden Maade opbevares i en Samling. For saadanne Tilstandes Vedkommende maa man ved Undervisningen være henvist til Afbildninger eller mulig for Haanden værende friske Præparater. Med denne Indskrænkning er Samlingen i øvrigt bestemt til at indeholde en systematisk ordnet Række af Præparater til Illustration saa vel af de enkelte Organers pathologisk-anatomiske Forandring (til Undervisning i speciel pathologisk Anatomi) som af de generelle pathologisk-anatomiske Tilstande (for den almindelige pathologiske Anatomi); men paa Grund af Mangel paa Plads har man ikke været i Stand til at fuldstændiggjøre den sidst nævnte Afdeling.

Desuden indeholder Forelæsningssamlingen en stor Række af Præparater, hærdede og opbevarede paa en saadan Maade, at de ere skikkede til at tjene til Materiale ved de pathologisk-histologiske Kursus eller til Øvelsesmateriale for studerende, der ønske at gjøre speciellere pathologisk-histologiske Studier ved Museet. Og endelig findes der en Række af mikroskopiske Præparater, bestemte til at benyttes ved den demonstrative Undervisning, og der stræbes stadig hen til at gjøre denne Samling saa fuldstændig, at den vil kunne yde ogsaa dem, der ønske at gjøre et mere indtrængende Studium af den pathologiske Histologi, en saa vidt mulig udtømmende Vejledning.

b) Hovedmuseet, der er ordnet i to store Sale og et mindre Værelse, omfatter, som sagt, saadanne Præparater, der kunne finde Anvendelse ved speciellere, pathologisk-anatomiske Studier. Til Forskjel fra Forelæsningssamlingen maa Hovedmuseet saaledes lægge Vind paa at indeholde sjældne Præparater og længere Rækker af ensartede Forandringer til komparative Studier. Derimod har man paa Grund af den indskrænkede Plads og de sparsomme, pekuniære Ressourcer hidtil saa godt som ganske maattet give Afkald paa at give Samlingen nogen komparativ-pathologisk Karakter ved Optagelsen af pathologiske Præparater af Dyr.

Forsyningen af Museets Samlinger sker regelmæssig fra Stadens tre store civile Hospitaler, lejlighedsvis ogsaa fra andre Hospitaler og private Læger, der

indsende sjældnere patologiske Gjenstande. Desværre tillade de smaa Penge-midler langt fra at opbevare saa meget af det rigelig tilflydende Materiale, som Museet kunde ønske at beholde. Alligevel er det lykkedes i Aarenes Løb at bringe en Samling til Veje, der kan anslaaes til at omfatte 5—6000 Nummere

De Præparater, der optages i Museet, ere Gjenstand for en dobbelt Katalogisering; dels opføres de nemlig, efterhaanden som de modtages, under fortløbende Nummere i en Hovedkatalog med vedføjet detailleret Beskrivelse og, saa vidt muligt, med saadanne Oplysninger i klinisk o. a. Henseende, der kunne være af Betydning for deres rette Forstaaelse; — dels indføres de i en systematisk Katalog, i hvilken hver Hovedafdeling omfatter Forandringerne i et enkelt af Legemets Organer, medens Underafdelingerne ere gjorte efter det paagjældende Organs forskellige patologiske Tilstande i Overensstemmelse med de almindelig antagne Skemata for disse. Hvert Nummer i den systematiske Katalog er, naar der er nogen Anledning dertil, forsynet med en Henvisning til det paagjældende Præparats Nummer i Hovedkatalogen, for at de i denne indeholdte Oplysninger let skulle kunne findes. De til mikroskopisk Brug hærdede Præparater ere særskilt katalogiserede; Hovedmuseets og Forelæsningssamlingens øvrige Præparater derimod under et, saaledes at der blot i Katalogerne er gjort en Antegnning ved hvert Nummer, der er henvist til Forelæsningssamlingen.

Etiketteringen af Præparaterne sker regelmæssig ved en Seddel, der indeholder en kort Angivelse af, ved den latinske systematiske Betegnelse, Præparatets Art, og desuden Henvisninger til dets Nummere i saa vel Hovedkatalogen som den systematiske Katalog. En Del ældre Præparater og enkelte, hvis Størrelse eller Beskaffenhed ikke godt tillade Befæstelsen af en større Seddel, ere blot betegnede med et Nummer, der svarer til deres Nummer i den systematiske Katalog. Etiketterne til Præparater, der opbevares i Spiritus, ere i Regelen fastklæbede til Glassene; men den i alle Museer følte Ulempe, at de undertiden falde af, eller at Skriften bliver ulæselig af forskellige Grunde, har ledet til at forsøge andre Etiketteringsmaader. I den sidste Tid anvendes ofte Etiketter af stift Karton med en lille indslaaet Metalring til Fastbinding til Glassets Prop.

Af Præparaterne opbevares nogle mindre (saasom Urin- og Galdestene, Tænder o. a.) i Montrer, Resten i Skabe med Vægge og Døre af Glas. Pladsens Knaphed har gjort det nødvendigt at gjøre Skabene meget dybe; den heraf flydende Ulempe med Hensyn til Overskueligheden af Hyldernes Indhold har man søgt at bøde paa ved at gjøre Hylderne trappeformede. De enkelte Skabe og til Dels de enkelte Hylder ere nummererede i Overensstemmelse med den systematiske Katalogs Hovedafdelinger, saa at den søgte Afdelings Plads i Museet let kan findes ved at søge det Skab, der bærer det Nummer, den har i Katalogen.

2. Universitetsbibliotheket.

Som i Aarb. f. 1875—76 S. 55 bemærket, blev der ved Finansloven f. 1876—77 bevilget det første Afdrag paa et femaarigt Tilskud til Universitetsbibliothekets Normalsum til Udarbejdelsen af en ny alfabetisk Katalog og delvis Fornyelse af Realkatalogen. Da denne Bevilling altsaa vilde udløbe med Finansaaret 1880—81, gjorde Universitetsbibliothekar Birket Smith under 28de Maj 1880 Indstilling til Konsistorium om en Fornyelse af Bevillingen.

Katalogarbejdet havde, udtalte han, hidtil alene bestaaet i Arbejde paa den

alfabetiske Seddelkatalog, og dette Arbejde var, for saa vidt det var blevet betalt af den paa Finansloven givne Bevilling, indtil Dato udelukkende blevet udført af Dr. phil. O. Siesbye. Antallet af de Titelsedler, hver gjældende et særskilt Skrift eller Værk, som Dr. Siesbye i de forløbne 4 Finansaar 1876—80 havde skrevet, var 16,152, deraf 4,159 i Finansaaret 1879—80. Da Antallet af Bibliothekets Arbejdsdage i de 3 første Finansaar i Gjennemsnit kunde sættes til 269, medens det i Finansaaret 1879—80 paa Grund af særegne Omstændigheder kun var 252, var der i de 3 første Aar i Gjennemsnit skrevet lidt over 15 Titelsedler om Dagen, i det sidste Finansaar c. 16 $\frac{1}{2}$ om Dagen. Dette vilde uden Tvivl forekomme de fleste at være et paafaldende ringe Resultat, især naar man gik ud fra, at den til Katalogarbejdet anvendte Tid skulde være den samme som Bibliothekets almindelige Arbejdstid, nemlig 4 Timer om Dagen. I Virkeligheden krævede Sagen ogsaa en nærmere Forklaring, og denne maatte atter væsentlig søges i to Omstændigheder. De Afdelinger, til hvilke Dr. Siesbye hidtil havde skrevet Titelsedler, vare: dansk Jurisprudens, dansk Topografi og Statistik, dansk Historie samt noget af den danske Literærhistorie. Disse Afdelinger modtog stadig en meget betydelig Tilvæxt gennem de danske Bogtrykkeriers aarlige Afleveringer, og Dr. Siesbye maatte selvfølgelig optage de ny tilkomne Skrifter i sin Katalog; men medens der for mange af disse Skrifters Vedkommende blev skrevet helt nye Sedler, som taltes med ved Opgjørelsen af hans daglige Arbejde, var der en meget betydelig Mængde, med hvilke dette ikke var Tilfældet, idet de kun vare Fortsættelser af Skrifter, til hvilke Titelsedler allerede tidligere vare skrevne, saa at deres Katalogisering kun bestod i Opsøgning af den ældre Titelseddel og Indførelse paa denne af det Tal, som betegnede deres eget Nummer i den fortløbende Række. En saadan Opsøgning kunde imidlertid, hvor man havde med mange Tusinder af Sedler at gjøre, tage megen Tid, og Anvendelsen af denne Tid kom, som sagt, ikke til Syne i de Chifre, som ellers nærmest skulde betegne Omfanget af det udførte Arbejde. Dertil kom, at der ikke var udført saa meget Arbejde som forudsat, eftersom der ikke, som oprindelig paatænkt, var arbejdet 4 Timer daglig, men indtil den sidste Tid kun 2 $\frac{1}{2}$ Time om Dagen.

De Afdelinger, til hvilke Dr. Siesbye hidtil havde skrevet Titelsedler, indtog ikke megen Plads. I Virkeligheden spændte de kun over 2 $\frac{1}{2}$ Fag (1 Fag = 2 Reoler, anbragte paa hver Side af et Vindue), medens hele Bibliotheket omfattede 60 Fag. Skjønt der saaledes endnu var langt tilbage, inden den alfabetiske Seddelkatalog kunde ventes at blive færdig, var der dog ikke slet saa langt, som det kunde synes af disse Tal. For det første vare allerede af de 57 $\frac{1}{2}$ Fag, som Dr. Siesbye ikke havde katalogiseret, omtrent 6 $\frac{1}{2}$ Fag katalogiserede tidligere af Bibliothekets eget Personale. Tilbage blev altsaa 51 Fag. Men Seddelskrivningen til disse Fag kunde ikke uden videre sammenstilles med Seddelskrivningen til de tidligere nævnte danske Afdelinger, idet disse, som jo optog alt, hvad der udkom paa Dansk, det mindste med det største, indeholdt et langt større Antal af ganske smaa Skrifter og Piecer end de Afdelinger, som væsentlig bestode af fremmed Literatur. Man kunde med Sikkerhed gaa ud fra, at Seddelskrivningen til de tilbage staaende 51 Fag kunde foregaa mindst dobbelt saa hurtig som Seddelskrivningen til de hidtil af Dr. Siesbye katalogiserede 2 $\frac{1}{2}$ Fag. Føjede man nu endelig hertil, at Arbejdstiden for Fremtiden vilde være 4 Timer daglig i Stedet for tidligere 2 $\frac{1}{2}$ Time, vilde der være Sandsynlighed for, at den alfabetiske Seddelkatalog kunde

gjøres færdig i 20—25 Aar fra nu af. Vel maatte der ogsaa tages Hensyn til den stadig tilkommende nye Tilvæxt. Men dels vilde denne for de Afdelingers Vedkommende, som hidtil vare blevne katalogiserede af Bibliothekets faste Personale, ogsaa i Fremtiden blive katalogiseret af dette, dels vilde, efterhaanden som den nye systematiske Katalog udarbejdedes, jfr. neden for, ogsaa de af Dr. Siesbye katalogiserede Afdelinger overtages af Bibliothekspersonalet, og dels endelig fandtes der endnu i Bibliotheket enkelte tomme Rum, som i det foregaaende vare betragtede som fyldte, og som efterhaanden vilde optage i det mindste en Del af Tilvæksten. Det hele var ganske vist kun et løst Overslag; men medens han paa den ene Side fastholdt, at det var aldeles umuligt at opstille en fuldkommen sikker Beregning —, især da man hverken med Bestemthed vidste, hvor mange Bind Bibliotheket i det hele indeholdt, eller hvor stor en Procentdel af disse Bind der var særskilte Skrifter —, troede han paa den anden Side at kunne indestaa for, at Arbejdets Fuldendelse under ingen Omstændigheder vilde strække sig ud over 25 Aar.

Med Tilvebringelsen af en alfabetisk Seddelkatalog var imidlertid kun udført Halvdelen af det Katalogarbejde, som skulde gjøres, og det endda ganske vist den mindre vigtige Halvdel. Skjønt Bibliothekets hidtil værende alfabetiske Katalog, som ikke var skrevet paa Sedler, men i Folioprotokoller, havde den Mangel, at den ikke omfattede Skrifter, paa hvilke ingen Forfatter eller Ud giver var nævnt, var den dog i det hele og store meget brugelig, da naturligvis baade de fleste og de vigtigste Skrifter vare forsynede med en saadan Angivelse. Anderledes forholdt det sig med Bibliothekets systematiske eller Realkataloger. En meget stor Mængde af disse vare i en saa ussel Tilstand, at man vanskelig ved noget andet Bibliothek vilde kunne finde et Sidestykke hertil. Fra Begyndelsen af vare de kun daarlig skrevne Kladder, hvis Ordning af Bøgerne lod meget tilbage at ønske, og disse Kladder vare i Løbet af 50—60 Aar ved Tusinder og atter Tusinder af Tilskrivninger, ikke blot paa Bladenes Hovedrum, men i Randen og paa indskudte Blade —, af hvilke man kunde finde 2, 3, ja 4 indsatte som Tillæg til en eneste Side —, efterhaanden bragte i en saadan Tilstand, at de ikke blot for længst havde ophørt med at betegne Bøgernes virkelige Plads paa Hylderne, men at det for det besøgende Publikum, ja undertiden endog for Bibliothekets eget Personale, paa sine Steder var aldeles umuligt at finde sig til Rette i dem. Dertil kom, at nogle af de mere brugte Kataloger i den Grad vare medtagne af Slid, at der, til Trods for idelig gjentagne Restavtionsforsøg, paa mange Steder var gaaet større eller mindre Stykker af Bladene tabt med de paa dem optegnede Bogtitler. Der var vistnok Afdelinger, paa hvilke den her givne Skildring ikke passede, idet man for deres Vedkommende allerede for længere Tid siden havde udarbejdet Realkataloger paa Sedler, som samledes til Bind ved Skruekapsler. Men om end disse Kataloger ganske vist i det hele baade vare bedre ordnede end de før omtalte og fri for disses forvirrende Tilskrivninger, vare de dog i flere Henseender meget lidet fyldestgørende, og navnlig tilstedte de ikke noget hurtigt Overblik over Indholdet af de paagjældende Afdelinger, ligesom Sedlerne ogsaa hurtig bleve opslidte. Han kunde derfor heller ikke tiltræde den af hans Formand ved Bibliotheket i sin Tid udtalte Anskuelse, at man kunde nøjes med en delvis Fornylelse af Realkatalogen, men maatte hævde, at Bibliotheket i højeste Grad trængte til en helt ny, vel ordnet og praktisk bekvem

Realkatalog, og han ansaa det endogsaa for paatrængende nødvendigt, at der snaarest muligt toges fat paa Udarbejdelsen af en saadan, da enkelte af de nu værende Realkatalogers Tilstand lod befrygte, at de om ikke lang Tid vilde blive fuldstændig ubrugelige. I Virkeligheden kunde ogsaa Arbejdet paa Realkatalogen meget godt gaa Side om Side med Arbejdet paa den alfabetiske Katalog, idet man nemlig, efterhaanden som Titelsedlerne til en Afdeling eller flere nær sammenhørende Afdelinger bleve færdige, strax kunde begynde paa den systematiske Ordning af disse Sedler. Vanskeligheden laa kun i, at den Sum, der hidtil havde været bevilget til Katalogarbejdet, 1200 Kr. aarlig, i Fremtiden ligesom hidtil maatte ønskes udelukkende anvendt til den alfabetiske Katalog, da dennes Tilendebringelse ellers vilde trække ud i en uoverskuelig Aarrække, og at der altsaa maatte søges en ny Bevilling eller Udvidelse af den tidligere Bevilling til Udarbejdelsen af Realkatalogen. Udgifterne til denne vilde blive betydelig mindre end til den alfabetiske Katalog. Den vanskeligste og mest Tid slugende Del af Arbejdet, nemlig den hele Ordning af Materialet, Bestemmelsen af den Plads, som enhver Bog skulde have i Katalogen, maatte formentlig udelukkende udføres af ham (Smith) selv, og kom saaledes ikke til at volde nogen Bekostning. Hvad der maatte betales, var, foruden Papir til Katalogerne samt Afstregning og Indbinding af disse, kun Afskriverarbejde, idet nemlig, naar Titelsedlerne vare ordnede af ham, Titlerne i den angivne Rækkefølge maatte overføres i Folioprotokoller. Men denne Overføring tog ikke nær saa lang Tid og blev derfor heller ikke nær saa bekostelig som den første Kopiering af Titlerne, idet disse i Realkatalogen kunde forkortes betydelig, og Afskriveren ikke behøvede at fremtage og derefter atter henstille selve de paagjældende Bøger. Naar man saa hen til, hvad det store kgl. Bibliothek havde betalt for Udførelsen af et ganske lignende Arbejde, jfr. Chr. Bruun: Det danske Katalog i det store kgl. Bibliothek. Kbhvn. 1875, S. 55, turde man antage, at Afskrivningen i Realkatalogen vilde kunne udføres for en Gjennemsnitspris af 5 Ø. pr. Titel; med andre Ord: medens der for de 1100 Kr., som nu aarlig anvendtes til Afskrivning af alfabetiske Titelsedler — af de aarlig bevilgede 1200 Kr. brugtes nemlig de 100 Kr. til Papir og Kapsler — vilde kunne skrives, med en daglig Arbejdstid af 4 Timer, c. 8000 Sedler, vilde der for den samlede Sum kunne indføres 22,000 Titler i Realkatalogen.

Han opfordrede sluttelig Konsistorium til at virke hen til, at der ikke blot fremdeles bevilgedes et aarligt Beløb til Katalogarbejdets Udførelse, men at dette Beløb blev noget større end det, der havde været tilstaaet for Finansaarene 1876 — 80. Han havde tænkt sig 1700 Kr. som en passende Sum, idet han, som oven for antydet, gik ud fra, at de 1200 Kr. skulde bruges til den alfabetiske Katalog, de 500 Kr. til Realkatalogen. For disse 500 Kr. vildt der, efter at Udgifterne til Papir og Indbinding o. s. v. vare fradragne, kunne indføres omtrent 8400 Titler. Da Bevillingen selvfølgelig, for at Arbejdet uden Afbrydelse kunde føres til Ende, maatte tænkes gjentaget i en Række af Aar, vilde det vistnok være hensigtsmæssigt, ligesom hidtil, at søge den for et længere Tidsrum ad Gangen. Men da der paa den anden Side endnu ikke havde nogen Erfaring for, hvor hurtig Arbejdet paa Realkatalogen kunde fremmes, henstillede han, at Bevillingen søgtes for 3 Aar. Skulde man da i en eller anden Henseende ønske noget forandret, vilde man saa meget snarere kunne indkomme med Forslag herom.

Konsistorium indsendte Sagen til Ministeriet med Skrivelse af 18. Juni 1880. Det henholdt sig ganske til Bibliothekarens Redegjørelse til Bevillingens Begrundelse, men udtalte samtidig, at det ikke kunde andet end finde det højest ønskeligt, om Tilendebringelsen af Katalogarbejdet kunde opnaas i kortere Tid end 25 Aar. Katalogens Tilstand var nu saa utilfredsstillende, at der næppe ved noget andet Bibliothek vilde findes et Sidestykke dertil. At afhjælpe disse Mangler var saa vigtigt, at en større aarlig Udgift ikke burde skyes for at føre Arbejdet til en hurtigere Afslutning. Naar Arbejdet ved en fordoblet Bevilling kunde tilendebringes i den halve Tid, vilde utvivlsomt denne Merudgift for et kortere Tidsrum være vel anvendt. Da Universitetsbibliothekaren havde udtalt, at Bevillingens Fordobling vilde gjøre det muligt at naa dette Resultat, mente Konsistorium at burde anbefale, at der, med Tilendebringelse af begge Katalogarbejderne i 12½ Aar for Øje, foreløbig for et Tidsrum af 3 Aar bevilgedes et aarligt Beløb af den nævnte Størrelse, og indstillede derfor, at der paa Finansloven for 1881—82 søgtes bevilget en Forøgelse af Bibliothekets Normalsum under Universitetets Udgiftspost 3 a af 3400 Kr., saaledes at der tilføjedes i Finanslovens Text »Heraf 3400 Kr. som Tilskud foreløbig for 3 Aar til Udarbejdelsen af en ny alfabetisk Katalog og Fornyelse af Realkatalogen.«

Denne Indstilling bifaldt Ministeriet under 29. Juni 1880, og Optagelsen paa Budgettet for 1881—82 skete i Overensstemmelse hermed. Under Finanslovforslagets Behandling i Folketinget nedsattes Beløbet imidlertid til 1700 Kr., hvilket Beløb i Henhold til den midlertidige Finanslov for 1881—82 kom til Udbetaling i Finansaaret.

I Skrivelse til Konsistorium af 27. Juni 1878 gjorde den da værende Universitetsbibliothekar, Prof. Thorsen, opmærksom paa Nødvendigheden af, at det store Auditorium i Bibliotheksbygningen i Overensstemmelse med, hvad der ved dennes Opførelse blev forudsat som noget, Fremtiden kunde gjøre nødvendigt, se Programmet for Opførelsen Nr. 6; Lindes Medd. f. 1849—56 S. 684, blev inddraget til Bibliothekets eget Brug, samt androg paa, at Konsistorium vilde foranledige, at denne Omdannelse fandt Sted i Finansaaret 1879—80. Konsistorium begjærede i sin Svarskrivelse til ham et detailleret Overslag over de med Omdannelsen af Auditoriet forbundne Udgifter samt en udførlig Motivering af hele Arbejdets Nødvendighed, idet det henpegede paa de Momenter, det særlig maatte ønske oplyst. Sagen blev imidlertid ikke fremmet af Prof. Thorsen. Først dennes Eftermand i Embedet, Universitetsbibliothekar S. Birket Smith gjenoptog den ved Skrivelse til Konsistorium af 3. Maj 1880.

Ved Indretningen af Bibliothekssalen for c. 20 Aar siden havde man, udtalte han, baade utvivlsomt beregnet den Tilvæxt, som Bogsamlingen med Sikkerhed kunde ventes at ville faa, altfor knapt, og havde taget altfor lidt Hensyn til den dog altid nær liggende Mulighed, at Samlingen ad uforudsete Veje kunde vinde Forøgelser, som krævede betydelig Plads. Dette sidste havde nu netop efter en temmelig stor Maalestok været Tilfældet. Han mindede i saa Henseende først og fremmest om, at det Classenske Bibliothek i Aaret 1867 blev sammensmeltet med Universitetsbibliotheket, og om end Antallet af de virkelig nye Værker, der herved erhvervedes, maaske ikke var saa stort, som det i Almindelighed antoges, nemlig kun omtrent 7,000 Bind, krævede dog Opstillingen af dem

langt mere Plads, end dette Antal skulde lade formode, idet en ikke ringe Mængde af dem var Plancheværker i meget stor, ja til Dels i allerstørste Format. Han gjorde end videre opmærksom paa, at Bibliotheket i det nævnte Tidsrum havde modtaget, som det endnu stadig modtog en betydelig Mængde Bøger som Gaver fra Privatmænd, blandt hvilke han fremhævede Gehejmeetsraad, Dr. jur. A. F. Krieger, der med en Liberalitet, som ikke noksom kunde paaskjønnes, i en lang Aarrække havde overladt Bibliotheket af sin egen værdifulde og stadig forøgede Bogsamling saa at sige næsten alt, hvad han mente kunde have Interesse for Bibliotheket, og derved beriget dette med en Række til Dels ypperlige Skrifter, hvis Antal vistnok i Gjennemsnit turde sættes til over 500 Bind om Aaret. Ved Siden af Gaverne fra Privatmænd maatte ogsaa nævnes, at en Del Institutioner og Myndigheder i Udlandet (Universiteter, lovgivende Forsamlinger, statistiske Anstalter o. s. v.) stadig sendte Universitetsbibliotheket Exemplarer af de af dem udgivne, til Dels meget omfangsrige Skrifter, samt at Bibliotheket fra det danske Videnskabernes Selskab modtog som Gave den meget betydelige Samling Skrifter, som blev tilstillet Selskabet fra forskellige udenlandske lærde Samfund. Naar dertil endelig føjedes, at Bibliothekets eget Budget i de senere Aar var blevet forøget med en Sum af 3,800 Kr. aarlig (hvilket naturligvis medførte, at der kjøbtes en Del mere fremmed Literatur end tidligere), at det Classenske Fideikommis siden 1867 ydede et aarligt Tilskud af 2,400 Kr., samt at visse Brancher inden for den danske Literatur, som særlig krævede betydelig Plads ved Opstillingen (Tidsskrift- og Dagbladslitteraturen) i de sidste 20 Aar havde udviklet sig med en ganske overordentlig Frødhed, vare de væsentligste af de Momenter nævnedes, som havde bevirket, at der allerede nu saynedes Plads i Bibliotheket.

Nærmere at paavise i hvilken Grad denne Trang var tilstede, var vanskelig at skriftliggøre. Selvsyn vilde her i et Øjeblik kunne give et langt fyldigere Indtryk af det virkelige Forhold end en hvilken som helst Fremstilling. Savnet af Plads var ikke lige stort i alle Afdelinger; men adskillige Afdelinger, og deriblandt nogle af de vigtigste og stærkest voxende vare enten aldeles overfyldte, eller vilde i Løbet af ganske kort Tid blive det, og i de andre Afdelinger, hvor en saadan Overfyldning endnu ikke kunde siges at finde Sted, var der dog allerede lagt saa stærkt Beslag paa Pladsen, at der fra dem intet Rum vilde kunne afgives til hine. Til de overfyldte Afdelinger maatte henregnes de, der indeholdt dansk Jurisprudens, dansk Historie, Skjønliteratur og Opbyggelseslitteratur, flere ikke danske Landes Historie, fremmede lærde Selskabers Skrifter, fremmed Jurisprudens, dansk Bladlitteratur m. fl. Uagtet man ved stadig gjentagne Omflytninger baade inden for de nævnte Afdelinger selv og de tilgrænsende Afdelinger gjorde alt, hvad man kunde for at vinde Plads —, hvorved i øvrigt maatte bemærkes, at saadanne Omflytninger medførte et meget føleligt Tab af Tid og Kræfter, især hvor Arbejdskraften, som i Universitetsbibliotheket, i Forvejen var for ringe —, var man nu for hine Afdelingers Vedkommende naaet til det Punkt, at man ved Indrangeringen af den nye Tilvæxt for en stor Del vilde være henvist til at henlægge Bøgerne oven paa de i Forvejen opstillede eller henstille dem paa den foran Reolerne anbragte Plade eller sætte dem i dobbelte Rækker, altsammen noget, der i høj Grad besværliggjorte baade Tilsynet med dem og den for det daglige Udlaan nødvendige Opsøgning af dem. Selv i mange af de Af-

delinger, hvor Pladsen endnu ikke kunde siges at være helt opbrugt, stode Bøgerne dog allerede saa tæt, at det blot ved en lidt mere end almindelig stor Tilvæxt, der let kunde komme ved Gaver o. lign., vilde kunne ske, at al den disponible Plads i meget kort Tid vilde være optaget.

Tilstanden var i Virkeligheden gennemgaaende saaledes, at hvis der ikke gaves ham Lejlighed til at udsondre enkelte hele Afdelinger af det nu værende Lokale og sprede Resten over det herved ledig blevene Rum, forudsaa han Muligheden af i en ikke meget fjærn Fremtid at maatte opgive Haabet om at kunne overholde den strænge Orden i Bogsamlingen, som var en Hovedbetingelse for at kunne varetage baade dens eget og Publikums Tarv. At udskyde Værker, som ikke vare Doubletter, burde efter hans bestemte Overbevisning ikke finde Sted, undtagen maaske i ganske enkelte, specielt motiverede Tilfælde, og fandt formentlig heller ikke Sted ved noget større offentligt Bibliothek. Der var ikke Tvivl om, at ethvert stort Bibliothek indeholdt en Mængde Skrifter af yderst ringe Værdi; men det var paa den anden Side ogsaa en Kjendsgjerning, at Skrifter selv af det tilsyneladende mest underordnede Værd kunde faa deres Betydning for en speciel Undersøgelse, og det vilde altid være yderst vanskeligt, eller rettere sagt aldeles umuligt at drage Grænsen mellem, hvad der var værdiløst og hvad ikke. Især hvor Talen var om Udskydelse af større Bogmasser, var det utænkeligt, at man ikke paa mange Maader vilde gribe fejl, og han for sit Vedkommende maatte altid paa det bestemtteste fraraade en saadan Forholdsregel. Hvad Doubletterne angik, havde det allerede i mange Aar været almindelig Regel ved Bibliotheket at udskyde disse, og Bibliotheket havde netop som Følge heraf samlet sig en ikke ubetydelig Doubletsamling, som han ved Lejlighed ønskede at afhænde. Denne Doubletsamling var imidlertid ikke opstillet i selve Bibliothekssalen, men i Trappebygningen foran Bibliotheket, og optog saaledes ikke Pladsen for den egentlige Bogsamling. Der fandtes vel endnu i denne sidste ganske enkelte Doubletter, som ikke vare udskudte; men nogle af dem vilde det ikke være hensigtsmæssigt at udskyde, da det for Udlaanets Skyld ofte kunde være vigtigt af meget læste Bøger at eje 2 Exemplarer, og de andre, som efterhaanden vilde blive udskudte, vare saa forsvindende i Antal, at der ved deres Fjernelse ikke kunde være Tale om at indvinde nogen som helst Plads af Betydenhed.

At magasinere visse lidet benyttede Afdelinger af Bogsamlingen, navnlig den indenlandske Dagbladsliteratur (særlig Provinsaviserne, da Hovedstadens Blade hørte til de mest brugte Sager i Bibliotheket), i Kjælderne, maatte han paa det mest indtrængende fraraade. Kjælderne vare paa Grund af deres Beliggenhed under Jorden, deres ringe Højde i Forhold til Bredden, Umuligheden af at tilvejebringe tilstrækkelig Luft og Lys, aldeles uskikkede til Opbevaring af Bøger. Man havde andetsteds gjort de sørgeligste Erfaringer om, hvorledes Lokaler, der endog vare langt gunstigere stillede i de nævnte Henseender end Universitetsbibliothekets Kjældere, havde vist sig fuldkommen ødelæggende for Bøger, der insugede selv den mindste Fugtighed, der fandtes i Luften, og han nærede den fasteste Overbevisning om, at det at anvende Bibliothekets Kjældere til det nævnte Øjemed vilde være enstydigt med at vie Bøgerne til den visse Undergang i Løbet af meget kort Tid, Saaledes som Bibliotheksbygningen var indrettet, betragtede han i Virkeligheden Inddragelsen af Avditoriet som den eneste Mulig-

hed for en Forøgelse af Pladsen, der ikke overskred Grænsen for en rimelig Udgift, og det havde da ogsaa fra Begyndelsen af været Tanken, at Avditoriet i sin Tid skulde tages i Brug paa denne Maade, om det end ganske vist ikke havde været forudsat, at der saa hurtig vilde blive Trang dertil.

Med Hensyn til den tekniske og finansielle Side af Sagen bemærkede han, at det ikke lod sig gjøre i Avditoriet at opstille Reolerne i tættere Rækker end i selve Bibliothekssalen. Det havde ved de af Bygningsinspektøren foretagne Undersøgelser vist sig, at Bjælkenunderlaget kun tilstedede en Opstilling af ganske samme Art som i Bibliothekssalen: Anbringelsen af en Dobbeltreol mellem hvert Par Vinduer. Hertil maatte dog føjes, at der langs med de 2 af Avditoriets Endevægge vilde kunne opstilles Reoler, samt at Reolerne vilde kunne trækkes over hele Avditoriets Bredde, fra regnet en smal Gjennemgang, som var nødvendig for Passagen. Den Udgift, som Avditoriets Indretning paa denne Maade vilde medføre, var af Bygningsinspektøren beregnet til 7,145 Kr. Dersom man gav Afkald paa de Reoler, som man havde tænkt sig anbragte i Avditoriets nu værende Midtgang (mellem Søjlerne), vilde Udgiften blive 1,055 Kr. mindre. Men medens der paa den ene Side ikke var Tvivl om, at Bibliotheket i en Aarrække vilde kunne hjælpe sig, ogsaa uden at der anbragtes Reoler paa det sidst nævnte Sted, var det paa den anden Side ikke mindre sikkert, at Trangen til at faa Reoler opstillede ogsaa her i en uoverskuelig Fremtid vilde gjøre sig gjældende. Da Forskjellen i Bekostningen ikke var meget betydelig, og da en gjentagen Opstilling vilde medføre Besværligheder af forskellig Art, anbefalede han derfor, at Avditoriet strax fra Begyndelsen af i den videst mulige Udstrækning blev omdannet til Bibliotheksbrug.

Konsistorium sluttede sig ganske til Universitetsbibliothekaren i sin [Skrivelse til Ministeriet af 3. Juni. Det var enigt med ham i, at det for Bibliotheket var aldeles nødvendigt, at Avditoriet nu blev indtaget til dets eget Brug, ligesom det ogsaa følte sig overbevist om, at dette var den eneste Maade, hvorpaa den Plads, til hvilken der nu var en saa følelig Trang, kunde tilvejebringes. Konsistorium ansaa det for rettest, at man strax gjorde den noget større Udgift, der vilde være forbundet med, at Avditoriet i dets fulde Udstrækning indtoges til Bibliothekets Brug, og indstillede derfor, at der paa Finanslovudkastet for 1881—82 under Universitetets Budget optoges et Beløb af 7,145 Kr. til Avditoriets Omdannelse i det nævnte Øjemed.

Beløbet optoges derefter paa Finanslovudkastet. Under Sagens Behandling begjærede Finansudvalget Oplysning om, hvorvidt Universitetsbibliothekets Kjældere kunde indrettes til Opbevaringssted for mindre værdifulde Dele af Bogsamlingen. Herom afgav Universitetsbibliothekaren under 9. Decbr. en Erklæring, som af Konsistorium under 10. s. M. indsendtes til Ministeriet, idet det i øvrigt henviste til sin Skrivelse af 3. Juni.

Beløbet udbetaltes i Henhold til den midlertidige Finanslov, og Forandringen iværksattes ufortøvet.

— I Sommeren 1880 androg Universitetsbibliothekar Smith om, at der maatte blive tilstaaet ham en Sum af Universitetets eller Kommunitetets Midler, for at han kunde gjøre sig nærmere bekendt med Indretningen af og Arbejdsmaaden i nogle af Udlandets større Bibliotheker, hvilken Rejse han da paa en Tid og Udgifter besparende Maade vilde forbinde med en Rejse til Bryssel, som

han i Følge et af Ministeriet overdraget Hverv skulde foretage i Anledning af Spørgsmaalet om Udveksling af de forskjellige Landes videnskabelige Literatur. Konsistorium ansaa det for særdeles heldigt, om han kunde blive sat i Stand til at foretage denne Rejse i Bibliothekets Interesse, særlig ogsaa i Betragtning af de omfattende Katalogarbejder, som forestode, og indstillede derfor under 6. Avg., at der hertil tilstodes ham af Universitetets og Kommunitetets Konti for extraordinære Udgifter for 1880—81 et Beløb af 800 Kr. Ministeriet tilskrev imidlertid Konsistorium under 7. s. M., at det, navnlig af Hensyn til den Tvivl, som i sin Tid var rejst af Finansudvalget om Berettigelsen til at udrede Rejseunderstøttelser af den paagjældende Konto paa Universitetets Budget, fandt Betænkelighed ved at gaa ind paa dets Indstilling.

Under 26. Sept. fornyede Universitetsbibliothekaren sit Andragende, dog saaledes, at Beløbet søgtes tilvejebragt ved en Forhøjelse af Bibliothekets Normalsum for 1881—82. Bekostningen vilde andrage c. 1,000 Kr., da Rejsen ikke længer kunde sættes i Forbindelse med den nys omtalte Rejse til Bryssel. Konsistorium anbefalede Andragendet varmt i Skrivelse af 28. Oktbr., idet det dog henlede Opmærksomheden paa, om ikke en væsentlig Del af Beløbet —, af Hensyn til, at de ved Rejsen indhøstede Erfaringer indirekte ogsaa vilde komme andre af Landets offentlige Bibliotheker, derunder Sorø Akademis, til gode —, kunde udredes af Sorø Akademis Udgiftspost 23, saaledes at Resten extraordinært ved Ændringsforslag søgtes bevilget under Universitetets Udgiftspost 3 a for 1881—82. Ministeriet stillede imidlertid under Behandlingen af Finanslovdkastet for 1881—82 Ændringsforslag om, at Kontoen for Rejseunderstøttelser (Konto VI A 4) forhøjedes med det nævnte Beløb. I Henhold til den midlertidige Finanslov for 1881—82 udbetaltes Beløbet, og Universitetsbibliothekar Smith foretog da Rejsen i Tiden fra d. 10. Juli — medio Avgust 1881. For Tiden fra d. 10.—22. Juli meddelte Konsistorium ham under 9. Juni Fritagelse for Embedsforretningerne ved Bibliotheket.

— I det Gavebrev, hvorved Etatsraad og Kæmmerer ved Øresunds Toldkammer J. H. Schou skjænkede Universitetsbibliotheket sin Samling af danske juridiske Bøger *) hedder det, at han ønsker, »at foranførte min Bogsamling maa udgjøre en særskilt Afdeling af Universitetsbibliotheket, under Navn af »dansk juridisk Bogsamling«. I Samlingen vare imidlertid adskillige Bøger optagne, som dels kun uegentlig kunde henføres under Jurisprudens, dels ikke kunde henføres under dansk Jurisprudens (saaledes alle Bøger om Romerret, der vare skrevne paa Dansk). Da det imidlertid maatte anses for heldigst, at den systematiske Ordning af Bibliotheket ogsaa udstrakte sig til denne Afdeling, bifaldt Konsistorium, efter Indstilling fra Universitetsbibliothekaren, under 14. Jan. 1881, at de Værker, der ikke rettelig kunde indbefattes under den nævnte Samling som en »dansk juridisk Bogsamling«, vilde være at indordne under de af Bibliothekets Afdelinger, under hvilke de efter deres Indhold nærmest hørte.

— Da Overbibliothekaren ved det kgl. Bibliothek i Stockholm, G. E. Klemming, for Universitetsbibliothekaren havde fremsat Ønsket om ved Bytning at komme i Besiddelse af en sjælden svensk Palæotyp, som tilhørte Universitets-

*) Konfirmeret under 2. Maj 1822, se Reskriptsamlingen for det anførte Aar S. 120.

bibliotheket, henvendte denne sig derom i Skrivelse af 7. Jan. 1881 til Konsistorium. I Bytte havde Klemming tilbudt et Skrift, der ligesom Palæotypen maatte anses for et Unicum, men som havde langt større Betydning for Danmark, nemlig »Undervisning om Skriftemaal«, trykt i Malmø 1531. Universitetsbibliothekaren samstemmede med Klemming om paa denne Maade at udvexle enkelte sjældnere Skrifter, der kun havde ringe Betydning for det Land, hvor de for Tiden opbevaredes, men som havde megen Betydning for det Land, hvis Literatur de tilhørte, og var i det foreliggende Tilfælde overbevist om, at Bibliotheket i alle Henseender vilde staa sig udmærket godt ved at tage det ommeldte danske Skrift i Bytte for den svenske Palæotyp. Efter hans Indstilling, der anbefalede af Konsistorium, bifaldt Ministeriet under 17. Jan. den ommeldte Bytning*).

3. Det zoologiske Museum.

Ved Skrivelse af 3. Oktbr. 1880 androg Museumsraadet om, at der maatte søges udvirket det en Forhøjelse af Museets aarlige Budget af 500 Kr., for at Museet kunde erhverve en højst fornøden, stadig Karlehjælp eller Hjælp til Udførelsen af grovere Arbejder i 1ste Afdeling (Pattedyr-, Fugle-, Krybdyr- og Padde-Afdelingen samt Dr. Lunds palæontologiske Samling). Lige siden Museernes Forening til et Museum havde der kun været tilmaalt dette en meget knap Assistance til almindelig Arbejdsmands eller grovere Arbejde, og Museet havde i den Henseende maattet knibe sig igjennem med de smaa Kræfter, det havde til sin Benyttelse —, smaa i sig selv, uden at tage Hensyn til den Svækkelse og Svaghed, der i de senere Aar indtraadte hos den tillige til Arbejdsmands Tjeneste forpligtede Portner. Navnlig var det første Afdeling, der i en meget følelig Grad havde lidt under denne Mangel paa tilstrækkelig Hjælp, da den ved Fastsættelsen af Normalbudgettet i 1871 blev henvist til at benytte Portneren som Arbejdsmand, altsaa samme Mand, hvis Hovedforretning det var at være Portner og Bud for det hele Museum. For en Afdeling, der til sine Skeletterings- og Udstopnings-Arbejder af større Dyr, til Flytning af Materialet og dettes Ordning, til Hjælp ved Samlingernes Rensning o. s. v. just trængte til en stadig og sammenhængende Medhjælp af Arbejdsmanden, var det saare uheldigt, naar jævnlig Afbrydelse i dens sammenhængende Arbejde fremkaldtes, og det var let at forstaa, at hvor meget man end søgte at ordne og henlægge Portnerens andre Arbejder uden for Museets eller Afdelingens Arbejdstid (9—3), saa kunde dette dog kun ske paa en meget betinget Maade. I saa Henseende henviste Raadet til, at de ved de forskellige Afdelinger jævnlig forefaldende Indklæringer ved Toldbod og Jærnbane, Forsendelser med Dampskibe, Jærnbaner og Pakkepost kun delvis kunde udføres før eller efter Arbejdstiden, at alle Bibliotheksærinder faldt i denne, samt at Arbejderne ved Gaardens Renholdelse og især om Vinteren i Snekastningstiden o. s. v. fordrede en Tid, der ofte gjorde denne Assistance meget illusorisk. Dertil kom fra en anden Side en Indskrænkning i den af Portneren hidtil hafte Hjælp. Den i den afskedigede Portners Sted antagne nye Portner

*) Se herom nærmere Universitetsbibliothekarens Beretning under: Tilstand og Virksomhed.

var vel antaget under samme Betingelser som Forgængereren og til Arbejde i samme Omfang som denne; men Raadets Flertal (Steenstrup og Schiødte) havde i det hele Museums Tarv og til Museets Betryggelse krævet en mere udstrakt ydre Pasning af Museet og Tilsyn med dette og dets forskjellige Ind- og Udgange, end den forrige Portner havde ydet eller kunnet yde, og turde ikke længer udsætte, saa vidt det med det for Haanden værende Personale blev gjørligt, at lade flere hertil sigtende mindre Foranstaltninger træde i Virksomhed snarest muligt. Det var en Selvfølge, at al den Tid, som Portner- og Budforretningerne af den Grund maatte fordre mere end før, i større eller mindre Grad maatte komme til at gaa ud over, hvad der kunde fordres af Portneren som Arbejdsmand.

Denne Indstilling anbefalede Konsistorium i Skrivelse af 28. Oktbr. Ministeriet tilskrev imidlertid under 3. Novbr. Konsistorium, at det ikke fandt Anledning til at søge den ommeldte Bevilling erhvervet.

— Da det gennem Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet var blevet meddelt Konsistorium, at den østerrigske Afrikarejsende, Dr. Emil Holub, ønskede til her værende Museer at skjænke forskellige, fra hans Rejser i Afrika medbragte Sager, under Betingelse af, at disse, naar de opstilledes, betegnedes som samlede og skjænkede af ham, tilskrev Konsistorium, efter herom at have indhentet Erklæringer fra Museumsraadet for det zoologiske Museum, Direktøren for den botaniske Have og Bestyreren for det mineralogiske Museum, under 4. Marts 1881 Ministeriet, at det med Tak modtog de tilbudne Gaver under den nævnte Betingelse. De omhandlede Sager sendtes under et til det zoologiske Museum, som fordelte dem mellem de forskellige Samlinger.

— Efter Indstilling fra Bestyreren af Grev Moltkes, Universitetet tilhørende zoologiske og mineralogiske Museer, anbefalet af Konsistorium, bifaldt Ministeriet under 20. Apr. 1881, at der i Overensstemmelse med § 9, 2. Passus i Fundatsen for de grevelige Moltkeske Legater maatte tilstaa cand. mag. M. Traustedt af de Moltkeske Stipendier 300 Kr. for nogle af ham i det zoologiske Museum udførte Arbejder.

— Ved Skrivelse af 27. Juni 1881 har Ministeriet, efter at Besidderen af Grevskabet Bregentved dertil havde meddelt sit Samtykke, bifaldt, at Renterne af en paa de Moltkeske Legaters Reservefond opsparet Kapital af 10,000 Kr. aarlig maa tilfalde de to, Universitetet tilhørende Moltkeske naturhistoriske Samlinger, saaledes at $\frac{4}{7}$ af Renterne tildeles den zoologiske og $\frac{3}{7}$ den mineralogiske Afdeling; at den særlige Anvendelse af denne Forøgelse fornemmelig bliver til de Arter af Assistance, hvortil Samlingernes hidtil værende Pengeudstyr ikke har kunnet strække, eller i Følge de gjældende Vedtægter ikke har kunnet anvendes, for den zoologiske Undervisnings Samlings Vedkommende især til Anskaffelse af den Hjælp, som de studerendes daglige Afbenyttelse af Studiesamlingerne gjør uafviselig nødvendig, og for det mineralogiske Museums Vedkommende især til Erhvervelse af speciel videnskabelig Assistance; at Summerne til dette Øjemed anvises paa Konto II af de grevelige Moltkeske Legater, og at den allerede for de sidste Terminer opsparede Rentesum af disse 10,000 Kr.

i Overensstemmelse hermed ligeledes anvises til Udbetaling af denne Konto efter Forholdstallet $\frac{4}{7}$ og $\frac{3}{7}$.

4. Det kemiske Laboratorium.

Tilgangen af studerende til Laboratoriets Øvelser var i Aarenes Løb steget saa meget, at det i de sidste 3 Aar havde været overfyldt, uagtet Arbejdspladsernes Tal efterhaanden var blevet forøget fra 52 til 97. I Foraars Halvaaret 1878 og Efteraars Halvaaret 1879 maatte der endog skaffes Plads til 111 samtidig arbejdende studerende; men ved en saadan Sammenstuvning af de studerende ved de praktisk-kemiske Arbejder led Undervisningen, og Tilsynet svækkedes. Ved Begyndelsen af Foraars Halvaaret 1880 meldte der sig 137 studerende til de praktiske Øvelser, der tilsammen vilde udfordre 129 Arbejdspladser, altsaa langt over det Antal, som der overhovedet kunde skaffes til Veje i Laboratoriet. Saafremt man ikke vilde afvise omtrent $\frac{1}{6}$ af det hele Antal studerende, maatte der altsaa træffes særegne Foranstaltninger, og Bestyreren forlængede derfor den daglige Arbejdstid fra 3—4 Timer, altsaa den ugentlige fra 12—16 Timer, hvorom han under 18. Febr. 1880 gjorde Indberetning til Ministeriet.

Da hver Arbejdsplads hidtil havde ydet 12 Timers Undervisning om Ugen, altsaa samtlige 97 Pladser tilsammen 1,164 Timer, vilde der ved den foretagne Forandring opnaas 16×97 eller 1,552 Arbejdstimer, hvilket endog svarede til 129 Arbejdspladser à 12 Timer. Ved denne Forandring vilde Laboratoriet altsaa endnu være i Stand til med samtidig Arbejdsstyrke af 97 studerende at tilfredsstille Trangen til 129 Arbejdspladser, som de indmeldte 137 studerende behøvede. Arbejdstiden, som hidtil havde været fra 12—3 de 4 første Dage i Ugen, var derfor blevet forlænget til Kl. 4; men en saadan Forlængelse af Arbejdstiden fordrede et forøget Arbejde af de 4 Assistenters og kunde ikke forlanges af dem uden særligt Vederlag. De tvende yngste Assistenters lønnedes efter en Taxt af omtrent 1 Kr. for hver Arbejdstime, og det vilde derfor blive nødvendigt at forøge deres Løn med 80 Kr. hver for hvert Semester. For de tvende ældre Assistenters, hvis Tid var mere kostbar, turde han ikke sætte Vederlaget til mindre end 120 Kr. for hver pr. Semester. Den forlængede Arbejdstid vilde saaledes medføre en forøget aarlig Udgift af 800 Kr.; men af dette Beløb vilde Laboratoriet, der af sine Indtægter selv lønner sine 2 yngre, saa kaldte Hjælpeassistenter, formentlig ogsaa kunne udrede den forøgede Udgift af 320 Kr. aarlig til disse. Derimod androg han Ministeriet om at søge udvirket en Bevilling af 480 Kr. aarlig, nemlig 120 Kr. til hver af de 2 faste Assistenters for hvert Semester som Erstatning for det forøgede Arbejde, der var nødvendiggjort ved den stærke Tilstrømning af studerende, hvis Krav paa praktisk Undervisning i Laboratoriet for Tiden ikke kunde tilfredsstilles paa anden Maade end ved en Udvidelse af Arbejdstiden. Selvfølgelig vilde denne Erstatning bortfalde, naar det i kommende Semestre skulde vise sig unødvendigt, paa Grund af ringere Tilgang af studerende, at bibeholde den forlængede Arbejdstid. Skulde det derimod vise sig, at Tilgangen af studerende væsentlig vilde forøges ud over, hvad den nu var, maatte man være betænkt paa mere omfattende og kostbarere Foranstaltninger.

Ministeriet stillede derefter, under Behandling af Tillægsbevillings Lovforslaget

for 1879—80, Forslag om Forhøjelse af Universitetets Udgiftspost 1. c. med 240 Kr. Beløbet bevilgedes.

Under 9. Sept. 1880 indberettede Bestyreren paa ny, at der ved Halvaarets Begyndelse havde meldt sig 134 studerende med 1,556 Arbejdstimer, og at flere kunde ventes endnu. Da det ikke kunde forudsættes, at Benyttelsen af Laboratoriet i det følgende Halvaar vilde blive væsentlig ringere, vilde der altsaa for de 1½ Semester, der stode tilbage i Finansaaret 1880—81, udkræves til Lønningsforøgelse for de 2 faste Assistenten tilsammen 360 Kr. og for Hjælpeassistenterne 240 Kr. Medens han antog at kunne udrede det sidst nævnte Beløb af Laboratoriets løbende Indtægter, androg han om, at det første Beløb maatte blive optaget paa Tillægsbevillings Lovforslaget for 1880—81.

Den i Løbet af de sidste 20 Aar jævnt stigende Benyttelse af Laboratoriet fremgik af neden staaende Tal, som angave det gennemsnitlige Antal Arbejdstimer i et Semester, \times : Antallet af studerende, multipliceret med det Antal Timer, i hvilke de gennemsnitlig havde været underviste i Ugens Løb.

Tidsrum.	Ugentlige Arbejdstimer.	Forøgelsen.
1861—65.....	458	
1866—70.....	638	39 0/0
1871—75.....	1,018	60 —
1876—79.....	1,216	19 —
1880.....	1,573	29 —

Disse Tal viste Laboratoriets Virksomhed i den praktiske Undervisnings Tjeneste, som for Tiden var 3½ Gange saa stor som for 20 Aar siden, 2½ Gange saa stor som i Aaret 1866, i hvilket Aar han overtog Laboratoriets Bestyrelse, og den var i de sidst forløbne 10 Aar steget med over 50 0/0.

Da Arbejdstiden blev udvidet fra 12 til 16 Timer ugentlig, vandtes derved i Realiteten 32 nye Arbejdspladser; men Tilgangen havde i det forløbne og det løbende Semester været saa stor, at ogsaa disse Pladser vare optagne. Laboratoriet havde derved naaet Grænsen af den Virksomhed, som det overhovedet var i Stand til at udvikle. Af de 134—136 studerende arbejdede c. 97 samtidig, enhver gennemsnitlig 12 Timer om Ugen. En yderligere Forlængelse af Arbejdstiden ud over de nu værende 16 Timer om Ugen var ikke mulig, naar der skulde levnes den fornødne Tid til Forelæsninger og andre Øvelser for de samme studerende, og en Udvidelse af Laboratoriebygningen ved Ombygning eller Tilbygning vilde kun kunne ske ved Anvendelsen af meget betydelige Bekostninger. Det vilde derfor være særdeles ønskeligt, om den allerede i en Aarrække paa-tænkte Nybygning til den polytekniske Lærestalt i en nær Fremtid maatte finde Sted; thi i det med denne Anstalt forbundne Laboratorium vilde de studerende, som Universitetslaboratoriet ikke kunde rumme, finde en passende Plads.

Trods den stærkt stegne Benyttelse af Laboratoriet var Universitetets aarlige Tilskud til Laboratoriets almindelige Fornødenheder (4,450 Kr.) ikke blevet for-

øget siden Laboratoriets Oprettelse i 1858, hvorimod der ved Ministeriets Skrivelse af 21. Oktbr. 1871 (Aarb. f. 1871—73 S. 256) var blevet bevilget 800 Kr. aarlig til Hjelpeassistenter. Det først nævnte Beløb medgik til de faste, af Undervisningens Omfang næsten uafhængige Udgifter, medens den Betaling, som de studerende erlagde for Undervisningen, omtrent ækvivalerede Forbruget af Redskaber og Materiale. Betalingen af 24 Kr. pr. Semester for 12 Timers ugentlige Undervisning var imidlertid trykkende for mange fattige studerende, og han havde derfor, efterhaanden som de studerendes Tal voxede, og Laboratoriet kunde afse en mindre Del af denne Indtægt, med Ministeriets Tilladelse kunnet fritage de mest trængende studerende for at erlægge denne Betaling*). Antallet af Fritagelser var efterhaanden blevet forøget til 10 for hvert Semester. Han androg nu om, at Fripladsernes Tal ved Laboratoriet maatte blive forøget indtil 15 for hvert Semester, saa længe Laboratoriet saa sig i Stand til som en Følge af den stærke Benyttelse af samme at afse det tilsvarende Beløb.

Da det ikke var sandsynligt, at Benyttelsen af Laboratoriet i Fremtiden vilde blive stort ringere, end den havde været i de 2 sidste Semestre, vilde det sikkert være rigtigt, for at undgaa de gjentagne Efterbevillinger, paa de fremtidige Finanslove at optage det til Assistenternes Lønning fornødne forøgede Beløb. For Hjelpeassistenternes Vedkommende vilde det hidtil bevilgede Beløb af 800 Kr. være at forhøje med 320 Kr. indtil 1,120 Kr. aarlig. For de faste Assisterter havde Forhøjelsen i afvigte Semester udgjort 240 Kr. og et lignende Beløb havde han foreslaaet for det løbende Semester. Erfaringen havde imidlertid vist ham, at det var en meget besværlig Forøgelse i Assistenternes Arbejde, som var fremkommet ved Arbejdstidens Forlængelse; thi denne medførte ogsaa et ikke ringe Arbejde uden for den egentlige Undervisningstid. Han anbefalede derfor, at Lønningsforøgelsen blev 300 Kr. aarlig for hver af de faste Assisterter, og at der altsaa paa Finansloven optoges et Beløb af 600 Kr. som Tillæg til de 2 faste Assisterter for den forlængede Undervisningstid.

Efter at det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet varmt havde anbefalet disse Forslag, og efter at der var givet Kvæstor Lejlighed til at udtale sig om dem, indstillede Konsistorium under 28. Oktbr. til Ministeriet:

1. at der paa Forslaget til Tillægsbevillingsloven for 1880—81 optoges et Beløb af 360 Kr. som Vederlag til Laboratoriets 2 faste Assisterter for det ved den udvidede Undervisningstid forøgede Arbejde;
2. at der ved Ændringsforslag til Finanslovsforslaget for 1881—82 (Laboratoriets Normalsum, Universitetets Udgiftspost 3 e) i Stedet for det hidtidige Beløb af 800 Kr. til Hjelpeassistenter søgtes bevilget et Beløb af 1,120 Kr., og at ved lignende Ændringsforslag (Universitetets samlede Lønningssum, Udgiftspost 1 c) de 2 faste Assisterter Løn søgtes forøget med 300 Kr. for hver, samt
3. at det tillodes Laboratoriets Bestyrer i hvert Semester at fritage 15 trængende studerende for at erlægge den for Undervisningen reglementerede Betaling, saafremt Laboratoriet, som en Følge af den stærke Benyttelse af samme, kunde afse det tilsvarende Beløb.

*) Jfr. Ministeriets Skrivelser af 25. Marts 1868 (Aarb. f. 1864—71 S. 510), 11. Oktbr. 1873 (Aarb. f. 1873—75 S. 132) og 27. Maj 1879 (Aarb. f. 1878—79 S. 645).

Den under Nr. 3 nævnte Indstilling bifaldtes af Ministeriet ved Skrivelse af 3. Novbr. Forslaget under Nr. 1 optoges paa Tillægsbevillings Lovforslaget for 1880—81 og udbetaltes i Henhold til Ministeriets Skrivelse af 8. Juli 1881. Hvad angik Forslaget under Nr. 2 stillede Ministeriet under Behandlingen i Folketinget af Finanslovdkastet for 1881—82 Forslag om en Bevilling af 240 Kr. til hver af de faste Assistenten som Lønningstilskud. I Henhold til Ministeriets Skrivelse af 11. Jan. 1882 førtes det til Udgift paa forventet Tillægsbevilling.

Om Hjælpeassistenterne stillede Ministeriet intet Forslag. Da Betalingen til dem er en Timebetaling, og Arbejdstidens Forlængelse selvfølgelig medfører denne forøgede Udgift, maatte denne altsaa udredes, for saa vidt Undervisningen ikke skulde indskrænkes. I Finansaaret 1880—81 var denne forøgede Udgift udredet af Laboratoriets øvrige Indtægter; men Bestyreren udtalte i Skrivelse til Ministeriet af 31. Marts 1881, at Regnskabet viste, at Laboratoriet ikke i Fremtiden selv kunde udrede denne Udgift, saa meget mindre som den foretagne Udvidelse af Undervisningstiden medførte andre betydelige Udgifter til Betjening, Rengjøring samt Lokalernes og Materialets Vedligeholdelse. Han androg derfor paa, at det omhandlede Beløb, 320 Kr., maatte opføres paa Tillægsbevillings Lovforslaget for 1881—82. Ministeriet tilskrev i denne Anledning Konsistorium under 11. April, at det Beløb, hvormed den hidtil til Hjælpeassistenter bevilgede Sum, 800 Kr., i Finansaaret 1881—82 maatte blive overskredet, vilde være at gjøre til Gjenstand til Efterbevilling, hvorfor Ministeriet begjærede Underretning om Overskridelsens Størrelse indsendt ved Finansaarets Udgang. Efter at Bestyreren under 23. Marts 1882 havde indberettet, at dette Beløb udgjorde 320 Kr., tilskrev Ministeriet ham under 31. s. M., at det kunde passere til Udgift i Regnskabet under fornøden Forklaring.

5. Det pathologisk-anatomiske Museum.

Museets Bestyrer, Lektor Lange, androg i Skrivelse af 15. Marts 1880 om, at det aarlige Tilskud til Museet maatte søges forhøjet, samt at der maatte søges tilstaaet det et extraordinært Beløb en Gang for alle til Anskaffelse af forskellige uundværlige Apparater og Hjælpemidler ved Undervisningen.

Museet oppebar, udtalte han, en Sum af 660 Kr. om Aaret. De Udgifter, som heraf skulde afholdes, kunde henføres til 3 Grupper:

- a) Betjening, Vedligeholdelse og Udvidelse af den pathologisk-anatomiske Samling;
- b) Anskaffelse og Vedligeholdelse af de ved Undervisningen i pathologisk Anatomi nødvendige Apparater (Mikroskoper og andre Instrumenter, Billedværker o. lign.), samt
- c) Anskaffelse og Vedligeholdelse af Instrumenter og Apparater, der vare nødvendige ved videnskabelige Undersøgelser af Docenten og Assistenten i pathologisk Anatomi eller videre komne studerende, der vilde arbejde ved Museet.

Det vilde allerede for den umiddelbare Betragtning være indlysende, at den nævnte ringe Sum, hvortil Museets Indtægt hidtil var indskrænket, aldeles ikke stod i Forhold til disse Krav, Krav, som vel at mærke ikke kunde afvises, men skulde fyldestgøres. Det maatte ogsaa bemærkes, at Museets Indtægter vare normerede paa en Tid, da selve Undervisningen i pathologisk Anatomi ingen særlige Forordninger stillede med Hensyn til Instrumenter og Apparater, men kunde

fyldestgjøres ved det Materiale, som Museets Præparatsamling ydede. Der var saaledes i Aarenes Løb paabyrdet Museets Budget en hel Klasse af Udgifter, som det tidligere ikke havde kjendt, og det uden at det havde opnaaet nogen Forhøjelse. Kom nu dertil, at Museet efter sin Natur hørte til den Art af Samlinger, der stadig burde forøges, og hvis Vedligeholdelses Udgifter derfor stadig maatte stige, samt at de Instrumenter, som udkrævedes til saa vel de daglige som særlige Undersøgelser, af og til maatte fornyes og forøges paa Grund af de stadige og store Fremskridt, der gjordes i Fabrikationstekniken, saa indsaas det let, at en Sum, der for Decennier siden ansaas for passende, nu maatte være yderlig utilstrækkelig.

Til Oplysning meddelte han en Oversigt over Fordelingen af Museets Udgifter i de sidste Aar. Af de tilstaaede 660 Kr. vare anvendte til:

	1876—77.	1877—78.	1878—79.
Brændevin og Kemikalier	Kr. 146.00.	Kr. 155.89.	Kr. 173.21.
Glas til Præparater	— 191.67.	— 241.53.	— 238.58.
Betjening, Rengjøring, Budløn	— 153.82.	— 153.68.	— 152.42.
Haandværksarbejde i Museet	— 88.90.		— 23.50.
Prosektor for Museets Offentligholdelse	— 60.00.	— 60.00.	— 60.00.
	Kr. 640.39.	Kr. 611.10.	Kr. 647.71.

Det vilde af denne Opgjørelse fremgaa, at saa godt som hele det Beløb, der havde staaet til Raadighed, Aar for Aar var medgaaet til at holde Museet ved lige og i Orden, samt give det den nødvendigste Udvidelse —, et Krav, man havde troet at burde stille i forreste Række, for at den en Gang tilvejebragte betydelige Samling ikke skulde forfalde og gaa til Grunde. Men selv herved havde man maattet paalægge sig mange Indskrænkninger, saa at Udvidelsen af Museet ingenlunde havde været saa betydelig, som det var ønskeligt, og som den kunde være blevet, hvis de til Opbevaringen nødvendige Glas o. s. v. havde kunnet anskaffes i rigere Maal. De aarlig overskydende Smaasummer vare ikke anvendte til Instrumenter, men selvfølgelig næsten ganske medgaaede til Vedligeholdelsen af de for Haanden værende. Til de Krav til Hjælpemidler og Apparater, som Undervisningen og videnskabelige Undersøgelser stillede, havde der aldeles ikke kunnet tages noget Hensyn i de senere Aar, og det var saaledes kommet dertil, at man i de nævnte Henseender led under de allervæsentligste Savn. I saa Henseende meddelte han følgende nærmere Oplysninger om det for Haanden værende Apparat og de mest følelige Mangler.

Det til Undervisningen og videnskabelige Undersøgelser tilstede værende Apparat bestod, bortset fra selve Museumsapparaterne, af:

- a) 10 Mikroskoper med forskellige Lensesystemer,
- b) 3 Louper,
- c) en Kasse med mikroskopiske Præparater af Barth i Leipzig,
- d) en betydelig Mængde mikroskopiske Præparater, forfærdigede i selve Museet,
- e) de allernødvendigste Dissektionsapparater og kemiske Reagenser, samt
- f) et literært Apparat, bestaaende af: Cruveilhier's patologisk-anatomiske Atlas, et langt fra fuldstændigt og nu til Dels forældet Værk, Albers patologisk-anatomiske Atlas, altid af ringe Værd og nu til Dels forældet, samt Frey's Handbuch der Histologie u. Histochemie.

Der manglede følgende Apparater som: stærkere mikroskopiske Linsesystemer, Tegneprismer, Mikrotomer, Injektionsapparater, nyere Billedværker, histiologisk-tekniske Haandbøger. Ingen Sagkyndig vilde benægte, at saa vel Undervisningen som Museets Undersøgelser maatte lide i højeste Grad under disse Mangler; og med Hensyn til Betydningen af det sidste Moment henlede han Opmærksomheden paa, at Museet i Aarenes Løb var blevet ikke alene Kjøbenhavns, særlig de kjøbenhavnske Hospitalers, men hele Landets pathologisk-anatomiske Konsulent, idet det aarlig modtog adskillige hundrede pathologiske Gjenstande fra Landets Læger og medicinske Institutioner, med Begjæring om Oplysning angaaende deres Natur og Beskaffenhed —, en Virksomhed, der i forhøjet Grad gjorde det nødvendigt, at dets Undersøgelser kunde udføres med alle Nutidens Hjælpemidler.

For at Undervisningen skulde kunne udføres paa en fyldestgørende Maade og de nødvendige videnskabelige Krav tilfredsstilles, vilde det være nødvendigt, at Museet sættes i Stand til at anskaffe følgende Instrumenter og literære Hjælpemidler:

Et mikroskopisk Objektiv (Vand-Immersion)	c. 245 Kr.
Et mikroskopisk Objektiv (Olie-Immersion)	c. 290 —
Et Dissektions Mikroskop	c. 75 —
Et Camera lucida	c. 38 —
En Mikrotom	c. 55 —
Et pathologisk-anatomisk Atlas	c. 200 —
Et pathologisk-histiologisk Atlas	c. 50 —
En histiologisk-teknisk Haandbog og nogle mindre Instru- menter	c. 47 —

1000 Kr.

Denne Sum maatte vistnok synes ringe lige over for den Opgave at sætte Undervisnings og Undersøgelser Apparater i et saa vigtigt Fag paa en Fod, der svarede til Tidens hurtig stigende Fordringer. Han fremhævede ogsaa stærkt, at han ved de her fremsatte Begjæring havde indskrænket sig til det mest uomgængelig nødvendige og forbigaaet Instrumenter, som maaske strængt taget ikke burde savnes i vor eneste Anstalt til pathologiske Undersøgelser og i alt Fald sjælden manglede i lignende udenlandske Anstalter, saasom Polarisations Apparat, Spektroskop, Stereoskop-Mikroskop, Apparat til mikroskopisk Fotografering o. a. m.

Naar han tillige havde andraget paa et forøget fast Annuum til Museet, saa var dette Krav allerede væsentlig begrundet i det foregaaende, hvor det var bemærket, at den regelmæssige og nødvendige Udvidelse af Museets Præparatsamling led en skadelig Indskrænkning ved Hensynet til Bekostningerne til Glas o. lign. Men selv bortset herfra vilde den simple Vedligeholdelse af Museet, der allerede nu slugte næsten hele Budgettet, inden kort Tid, under Samlingens jævne Tilvæxt, blive vanskelig eller umulig. Af stor Vigtighed for Museet vilde det være, at det blev sat i Stand til at holde et Par Tidsskrifter af pathologisk-anatomisk og mikroskopisk-teknisk Indhold, uden hvilke det næsten vilde være umuligt at holde sig à jour med den sig saa rask udviklende histiologiske Teknik. Endelig burde Museet dog ikke være ganske blottet for Pengemidler til at foretage experimentelt-pathologiske Undersøgelser, saa vidt saadanne lode sig udføre

i de nu værende, saa højst mangelfulde Lokalteter. Ved en stræng Økonomi mente han, at de her omtalte Krav nogenlunde vilde kunne fyldestgøres ved en Forøgelse af det faste Annum med 340 Kr., saa at det herefter vilde blive 1000 Kr.

Det lægevidenskabelige Fakultet anbefalede denne Indstilling i Skrivelse til Konsistorium af 5. Maj. Det fremhævede, at det kun højst uegentlig kunde siges, at Universitetet hidtil havde ydet sit patologiske Museum — lige saa lidt som sit normal-anatomiske — noget Tilskud. Disse Museer havde aarlig oppebaaret henholdsvis 660 Kr. og 680 Kr., til Dækning af hvilke 1,340 Kr. der havdes Renten af det Meyerske Legat til »det anthropologiske Museum«^{*)}, i alt 800 Kr. aarlig, og dertil 20 Kr. af hver Kandidat, som indstillede sig til lægevidenskabelig Embedsexamen (i Stedet for den tidligere Forpligtelse til at levere et anatomisk Præparat til Samlingerne^{**}). En Opgjørelse af Kandidaternes Antal i den nyere Tid — i de sidste 10 Aar gjennemsnitlig 43 om Aaret — viste, at Universitetet paa denne Maade i en Aarrække ikke alene ikke havde haft nogen Udgift til Museet, men endog havde haft en ikke ganske ubetydelig Indtægt paa dets Konto. Dertil kom, at medens tidligere en Del af de nu paa Museets Regnskab opførte Udgifter afholdtes af Kontoen »Særlige Udgifter ved det lægevidenskabelige Fakultet« —, saasom navnlig det ret betydelige Beløb, der medgik til Budløn for Overbringelse af anatomiske Gjenstande fra Hospitalerne o. lign. —, saa havde denne Konto i de senere Aar ikke kunnet bære disse Udgifter; men alt, hvad der angik Museet særskilt, havde maattet henvises til dettes eget Budget, som derved i ikke ringe Grad var blevet bebyrdet uden at erholde nogen tilsvarende Indtægtsforøgelse.

Hvad angik de af Lektor Lange omtalte Lakuner i Museets Beholdning af Instrumenter og Apparater, da maatte de erkjendes at være meget væsentlige og til stor Hinder ved Undervisningen og de videnskabelige Arbejder. Vel fandtes der nemlig paa kirurgisk Akademi nogle af de nævnte Instrumenter, dels fra den Tid, da der endnu ingen Sondring var mellem det patologisk-anatomiske og det normal-anatomiske Museums Apparat, dels tilhørende det sidst nævnte Museum. Men den jævnt stigende Frekvens af studerende, der ønskede at arbejde i Museerne, gjorde selv for saadanne Instrumenters Vedkommende Trangen til en Forøgelse meget føelig. Adskillige af de af Lektor Lange anførte Gjenstande — og det netop de kostbareste, saasom de stærke Linsesystemer og de nyere patologisk-anatomiske Billedværker — manglede ogsaa ganske paa Akademiet. Efter Fakultetets Skjøn maatte det af Lektor Lange gjorte Overslag over, hvad der vilde udfordres til Dækningen af de væsentligste Mangler og til en forsvarlig Vedligeholdelse af Museet og dets Rekvisiter, — indtil der kunde blive Tale om at udstyre denne Institution paa lignende Maade, som det var sket ved de fleste udenlandske Universiteter, — betragtes som tilnærmelsesvis korrekt; i ethvert Tilfælde kunde det paa ingen Maade siges at være for rundeligt, og Fakultetet mente derfor at kunne akkviescere ved de af ham nævnte Beløb.

*) Konf. 20 Decbr. 1822 §§ 14 og 15 (i Reskr. Saml.).

***) Ministeriets Skrivelse af 5. Febr. 1858 (Lindes Medd. 1857—63 S. 91). Disse Indtægter opføres under Universitetets 7de Indtægtspost »Overskud af Examinationsindtægter«.

Kvæstor gjorde i sin Erklæring af 26. Maj opmærksom paa, at der i Følge Normalreglementet af 1844, jfr. Finansloven f. 1859—60 (Lindes Medd. f. 1857—63 S. 564) og Universitets Direktionens Skrivelse af 18. Jan. 1848 var tillagt Museet en aarlig Sum af 660 Kr. » Ø.

Deraf afholdtes af Universitetets Udgiftspost 3 m »Sam-

lingernes Offentlighed« 60 — » —

Af Resten... 600 Kr. » Ø.

dækkedes forlods af det Meyerske Legats Renter. 413 — 84 —

hvorefter Universitetets Tilskud under Udgiftspost 3. i.

kun udgjorde 186 Kr. 16 Ø.

I Henhold hertil gjorde Konsistorium, der varmt anbefalede Lektor Langes Andragende, under 3. Juni Indstilling til Ministeriet om, at Universitetets Tilskud til det pathologisk-anatomiske Museum under Udgiftspost 3. i. optoges i Finanslovudkastet f. 1881—82 med 526 Kr. 16 Ø. i Stedet for, som tidligere, 186 Kr. 16 Ø., samt at der under samme Post optoges extraordinært en Gang for alle til Anskaffelse af de oven for nævnte Gjenstande til Museet et Beløb af 1000 Kr.

Indstillingen bifaldtes af Ministeriet under 8. Juni 1880. I Henhold til den midlertidige Finanslov udbetaltes den begjærede Forhøjelse af Museets Annuum. Det extraordinære Tilskud ansaa Ministeriet sig derimod ikke berettiget til at lade udbetale. Det optoges paa Tillægsbevillings Lovforslaget for 1881—82, men nægtedes.

I Skrivelse af 6. Septbr. 1880 henvendte det lægevidenskabelige Fakultet sig til Konsistorium med Anmodning om, at det vilde virke hen til, at der sikredes Fakultetet en Forkjøbsret til en, Frederiks Hospital tilhørende Grund i Bredgade, som vilde egne sig særlig til Opførelsen af et pathologisk Institut. Fakultetet udtalte i sin Skrivelse, at efter at Frederiks Hospital var blevet knyttet saaledes til det, at det maatte betragtes som Universitetets kliniske Hospital, maatte Haabet om, at ogsaa Fakultetet, saaledes som de fleste medicinske Fakulteter i Udlandet, maatte blive forsynet med et tidssvarende, pathologisk Institut m. m. være betinget af, at der i dette Hospitals umiddelbare Nærhed fandtes en passende Plads for et saadant Institut, da dette i Følge sin Natur nødvendig maatte staa i umiddelbar lokal Forbindelse med det Hospital, der skulde forsyne det med de fornødne Lig og andet Undersøgelsesmateriale.

Det endnu ikke bebyggede Areal omkring Frederiks Hospital var i Tidens Løb blevet saaledes reduceret, at Valget af Pladsen for et til Hospitalet knyttet pathologisk Institut var saare indskrænket, saa meget mere som det, maaske allerede i en nær Fremtid, vilde blive nødvendigt at udvide Hospitalets Sygelokaler. Til en saadan Udvidelse vilde Hospitalet formentlig ikke kunne undvære den Grund, som laa ud til Amaliegade, Nord for Hospitalet, og længere frem i Tiden vilde dertil vel ogsaa kunne benyttes de Grunde, som Hospitalet ejede paa Hjørnet af Bredgade og Grønningen, men som vare udlejede indtil Aaret 1903. Den eneste Plads, som —, saafremt det nu værende Frederiks Hospital skulde vedblive at være det, som nærmest var knyttet til den kliniske Undervisning —, syntes at kunne komme i Betragtning for et fremtidigt pathologisk Institut m. m.,

var, (da det vistnok vilde blive uoverkommeligt for Universitetet at købe nogen anden, meget større og allerede bebygget Plads tilstrækkelig nær ved Hospitalet) formentlig den Hospitalet tilhørende Grund i Bredgade, som laa umiddelbart lige over for Hospitalet. Denne Grund, som var c. 3,000 \square Al., og som Hospitalet, i Mangel af Brug for den, havde udlejet til Brændeoplæg og Stenhugning paa halvaarlig Opsigelse, vilde være meget passende til et pathologisk Institut og stor nok til, at den, uden at Bygningerne behøvede at blive højere, end det kunde forenes med Hospitalets Tarv, foruden de til den pathologiske Anatomi og den experimentelle Pathologi m. m. fornødne Lokaler, tillige kunde komme til at optage et passende Lokale, hvor Begravelses Ceremonierne vilde kunne foretages.

Da det overalt var anset som en stor og vigtig Fordel for et Hospital at staa i en nær, lokal og personel Forbindelse med den Anstalt, hvis Formaal var Sygdomsaarsagernes Undersøgelse, som selvfølgelig var af største Betydning for Hospitalslægerens Virksomhed saa vel som for Studiet, og da det desuden ogsaa i høj Grad maatte være i Hospitalets Interesse at faa Obduktionslokalerne, som nu laa paa en Plads, der formentlig vilde være af stor Betydning for Sygelokalernes og Badenes eventuelle Udvidelse, flyttet hen paa en Plads, som Hospitalet ikke havde Brug for til andre Formaal —, saa kunde det vel ventes, at der uden stor Vanskelighed maatte kunne træffes en Overenskomst mellem Hospitalsbestyrelsen og Universitetet, naar den Tid maatte være kommet, da der kunde tænkes paa at faa opført et pathologisk Institut m. m. Naar Fakultetet hidtil havde undladt at fremkomme med Forslag om Oprettelsen af et saadant, var Grunden hertil ikke, at det nærede nogen Tvivl om, at vi jo burde være betænkte paa en tidssvarende Udvikling af de Instituter, som Videnskabens Fremskridt havde gjort nødvendige hos os lige saa vel som i Udlandet. Men herved maatte naturligvis forskjellige Muligheder vel overvejes og diskuteres, og Fakultetet havde i de senere Aar fundet Tidsforholdene særlig ugunstige for Gjennemførelsen af Forslag om Oprettelsen af et pathologisk Institut. Fakultetet vilde derfor ikke undlade at fremkomme med bestemte Forslag og Andragender, naar de forskjellige Muligheder, som maatte tages i Betragtning, kunde overskues, og naar et fra Fakultetet udgaaet Forslag kunde have Udsigt til at faa praktisk Betydning.

Nu var der imidlertid indtruffet et Tilfælde, som truede med at tilintetgjøre Haabet om en Gang i Fremtiden at kunne komme til at benytte den omhandlede Plads i det nævnte Øjemed. Fakultetets Repræsentant i Frederiks Hospitals Direktion, som tillige for Tiden var Fakultetets Dekanus, havde nemlig underrettet Fakultetet om, at Direktionens Majoritet (alle dens Medlemmer med Undtagelse af Fakultetets Repræsentant) havde tilbudt og besluttet at sælge den omtalte Plads, idet der forelaa en Plan til der at opføre en græsk-katholsk Kirke. Denne Handels Afslutning var dog afhængig af Ministeriets Samtykke, og det stod saaledes i Ministeriets Magt at forhindre den. Med Hensyn hertil anmodede Fakultetet Konsistorium om, at dette ved en Forestilling til Ministeriet vilde søge at bevirke, at Ministeriet vilde nægte sit Samtykke til at afslutte Handelen, og at det med Hensyn til det nævnte, for Fakultetets Fremtid saa overordentlig vigtige Formaal, vilde sikre Universitetet Forkjøbsret til denne Plads.

Da Direktionens Majoritet ved sin Beslutning havde tilkjendegivet, at Pladsen

efter dens Mening ikke havde nogen anden Betydning for Hospitalets egne Formaal end den, samme fik ved sin Pengeværdi, medens den for Fakultetet og for Universitetet blev ganske uundværlig, naar der en Gang skulde oprettes et pathologisk Institut, som i Følge sin Natur nødvendig maatte forsynes med Materiale fra det kliniske Hospital, og da det, som oven for udviklet, dog ogsaa i flere Henseender syntes at være i Hospitalets egen Interesse, at Pladsen benyttedes til et pathologisk Institut, maatte begge Parter formentlig være vel tjente, hvis Ministeriet vilde resolvere, at Pladsen i Løbet af en vis Aarrække maatte kunne overtages af Universitetet til den Pris, til hvilken Direktionen havde villet bortsælge den til en græsk-katholsk Kirke, og at den senere hen maatte staa til Universitetets Disposition til den Pris, som til den Tid maatte svare til Grundens Værdi i Handel og Vandel.

I Skrivelse af 9. Septbr. s. A., med hvilken Konsistorium forelagde Sagen for Ministeriet, erklærede det sig fuldkommen enigt med Fakultetet saa vel i at anerkjende den store Betydning, som Tilvejebringelsen af et pathologisk Institut vilde have for det medicinske Studium, som i Nødvendigheden af, at Institutet opførtes i umiddelbar Nærhed af Frederiks Hospital. I Henhold til Fakultetets Erklæring indstillede Konsistorium derfor, at Ministeriet vilde nægte sit Samtykke til Salg af den omhandlede Grund i andet Øjemed, at denne i Løbet af en vis Aarrække, f. Ex. 5 Aar, maatte kunne overtages af Universitetet til den Pris, for hvilken Direktionen nu havde villet bortsælge den, og at den ogsaa senere hen maatte staa til Universitetets Disposition til den Pris, som til vedkommende Tidspunkt maatte svare til Grundens Værdi i Handel og Vandel.

Spørgsmaalet faldt imidlertid bort, da der til Opførelsen af en græsk-katholsk Kirke kjøbtes en anden Grund end den her omtalte.

6. Den Arnæmagnæanske Stiftelse.

Ved Fundatsen for den Arnæmagnæanske Stiftelse (§§ 6—8*) er det bestemt, at famulus bibliothecæ ω : Underbibliothekaren alene skal have Opsyn med Stiftelsens Bibliothek og være ansvarlig derfor. Underbibliothekaren modtager herfor en aarlig Godtgjørelse af 40 Kr. Tidligere hævdede han dette Honorar hos Stiftelsens Efor; men i Henhold til Ministeriets Skrivelser af 16. og 29. Marts 1858, jfr. Anm. til Finanslovsforslaget for 1859—60 S. 36, blev Summen fra Aaret 1859 indbetalt til Universitetets Kasse paa Kontoen »Renter af nogle Legater«, saa at Underbibliothekaren modtog sin samlede Lønning under et. Den nu værende Underbibliothekar Hannover var ved sin Udnævnelse ikke blevet underrettet om, at det særlig tilkom ham at være Samlingens Bibliothekar, eftersom den da værende Universitetsbibliothekar, Prof. Thorsen, der var Medlem af Kommissionen, selv plejede at varetage alle her hen hørende Sager, hvilke Forretninger efter dennes Afgang foreløbig overtoges af hans Eftermand S. Birket Smith. Da sidst nævnte efter sin Udnævnelse til Universitetsbibliothekar traadte tilbage fra denne Virksomhed, skulde altsaa Underbibliothekar Hannover overtage Forretningerne. Kommissionen ansaa det imidlertid for mindre billigt at forlange af denne, at han skulde udføre Forretninger, om hvilke han havde erklæret, at

*) Lindes Medd. 1849—56 S. 779, Note.

han meget nødig vilde paatage sig dem, dels paa Grund af det Ansvar, der vilde paahvile ham, dels fordi han ikke ansaa sig for tilstrækkelig sagkyndig. Den var ogsaa tilbøjelig til midlertidig at overdrage Tilsynet med Samlingen til en anden af Bibliothekets Personale og derfor udrede en efter Nutidens Krav passende Godtgjørelse; men den mente dog, at det næppe vilde kunne forsvares, selv om Stiftelsen raadede over større Midler, end den gjorde, at lønne en Bibliothekar for at udføre det fornødne Arbejde og en anden for intet at gøre. Kommissionen vilde derfor ikke gaa ind paa en saadan Ordning, med mindre Stiftelsen fritoges for, som hidtil, at udrede 40 Kr. aarlig til Underbibliothekarens Lønning, og denne Udgift overtoges af Universitetet, og gjorde i Skrivelse af 9. Jan. 1881 Indstilling herom til Konsistorium.

Under 11. Febr. svarede Konsistorium imidlertid, at da der hertil vilde udkræves en Bevilling paa Finansloven, hvis Erhvervelse formentlig vilde være forbundet med Vanskelighed, saa det sig ikke i Stand til at anbefale en saadan Ordning til Ministeriet.

VII. Det akademiske Legat- og Stipendievæsen.

1. Tilkomne Legater for studerende ved Universitetet.

I et til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet indgivet Andragende forespurgte executores testamenti i Boet efter afd. Enkefru Kristine Christiane Thoma Vilhelmine Laub, født Thomsen, om Ministeriet maatte være villigt til at overtage Bestyrelsen af et af den afdøde stiftet Legat til Understøttelse for uformuende unge Mænd og Kvinder, der ville uddanne sig enten som Kunstnere eller til et bestemt Studium eller til Lærerindevirksomhed. I bekræftende Fald henstillede de, at Bestyrelsen indrettedes saaledes, at Legatet bortgaves af Ministeriet, efter Indstilling fra 2 ud af Konsistoriums Midte valgte Medlemmer i Forbindelse med det i Fundatsen omtalte Familiemedlem, hver Gang en Legatportion for en studerende (Mand eller Kvinde) var ledig, medens en lignende Virksomhed tiltænkte Kunstakademiet, naar en Legatportion til en Kunstner skulde bortgives.

Da Ministeriet fandt, at der var Anledning til at imødekomme Andragernes Ønske om Overtagelse af Bestyrelsen af det ommeldte Legat, begjærede det i Skrivelse af 12. Oktbr. 1880 en Udtalelse fra Konsistorium, om det maatte have noget at erindre mod, at Indstillingen om Bortgivelsen af de ledige Legatportioner til studerende foregik paa den angivne Maade. Under 10. Novbr. s. A erklærede Konsistorium sig for sit Vedkommende beredt til at yde den omspurgte Medvirking af de for studerende bestemte Legatportioner.

Den derefter udfærdigede Fundats*), der under 22. Febr. 1881 ad mandatum forsynedes med kgl. Stadfæstelse, lyder saaledes:

„Ved sit d. 19. Marts 1877 oprettede og notarialiter attesterede Testamente med Kodiciel af 10. Oktbr. 1879 har Enkefru Kristine Christiane Thoma Vilhelmine Laub, født Thomsen, ønsket stiftet et Legat, bærende Navnet „V. Laubs Legat“ til Understøttelse for uformuende unge Mennesker, Mænd og Kvinder, der ville uddanne sig enten som Kunstnere eller til et bestemt Studium eller til en Lærerindevirksomhed.

I Overensstemmelse hermed og i Haab om, at allerhøjeste Konfirmation derpaa maa blive meddelt, have undertegnede executores testamenti, fhv. kgl. Vejkonduktør og

*) Findes i Min. Tid. f. 1881 A. S. 24—26.